

Q. D. B. V.

DISSERTATIONE INAUGVRALI

C A S V M

DE

PVRPVRA SCORBVTVCA

PRÆGRESSO

HÆMORRHOIDVVM FLVXV

N I M I O

EX PRINCIPIIS SOLIDIS DEDVCTVM.

PRAESIDE

DN. FRIDÉRICO HOFFMANNO

ACADEMIÆ & ORDINIS MEDICORVM SENIORE

P R O

GRADV DOCTORIS

LEGITIME CONSEQVENDO

Die Aug. Anni MDCCXXXII.

SOLEMNI ERVDITORVM DISCEPTATIONI

EXPONIT

A V C T O R

CHRISTIANVS ANDREAS COTHENIVS,

ANCLAMO - POMERANVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis JO. CHRIST. HILLIGERI, Acad. Typogr.

V I R O
MVNERVM DIGNITATE
VIRTVTVMQVE CLARITATE MAXIME
CONSPICVO
*PRÆNOBILISSIMO AMPLISSIMO ET
EXPERIENTISSIMO*
D O M I N O
DN. FRIDERICO
BRANDHORSTIO
SERENISSIMI AC POTENTISSIMI
BORVSSIÆ REGIS
ARCHI-CHIRVRGO
NEC NON
LEGIONIS PRIMÆ REGIÆ
CHIRVRGO PRINCIPI
PATRONO SVO
OMNI VENERATIONIS CVLTV PROSEQVENDO
FELICITATEM OMNIGENAM

AVCTOR.

VIR PRÆNOBILISSIME
AMPLISSIME ATQVE EXPERIENTISSIME
PATRONE OMNI VENERATIONIS
CVLTV PROSEQVENDE.

Non heri aut nudius tertius,
præclaram TVAM, VIR PRÆ-
NOBILISSIME! de omnibus
bene merendi, ad me fama
pertulit contentionem. Jam
inde a longo tempore excellentes animi
TVI

TVI dotes miror ac veneror. Atque, dum
ita, tacito cultu, TE, VIR PRÆNOBILISSI-
ME! prosequor, utque conspectior aliquan-
do mea sit veneratio, valde exopto; acci-
dit, ut specimen rationum academicarum
exhibendum privata necessitas extorqueret
& imperaret. Nolui, fateor! rudi penicillo
adumbratam materiæ elaborationem adeo
cogitanter respicere, AMPLISSIMIQUE NO-
MINIS TVI inscriptione an digna sit, serio
meditari; qui de innata TVA, VIR PRÆ-
NOBILISSIME! comitate, haud vanam mihi
spem iam dudum conceperam. Igitur, ut
perpetuæ meæ pietatis, erga TE, aliquale
exstaret documentum; primos studio-
rum meorum fructus, TIBI, PATRONE
SUMMOPERE COLENDE! consecratum eo:
id unum summis in deliciis ac votis habitu-
rus, si ea, qua nunquam non affoles vultus
ferenitate hos ipsos exceperis, sincerrima-
que

que conamina mea probaveris. Meum ve-
ro quotidie erit, ardentissimis precibus in-
desinenter nuncupare, ut **NUMEN TER**
ADORANDVM omnes Clementiæ **REGIÆ**
rivulos, haud interrupto flumine, in sinum
TVVM, ob tot præclara merita felicitate di-
gnissimum, perpetuo dirigat, incolumitatis-
que **TVÆ** diuturnitatem ad seram usque se-
nectam perennare iubeat. Vale **PATRONE**
pientissima mente devenerande! tenuem-
que Musam, sub amplissimo patrocini **TVI**
tegmine, dulci requie frui patiaris, oro at-
que obtestor. Dedi Halæ Magdeburgicæ,

d, xv. Aug. A. O. R.

cl. 16 CC XXXII.

PRÆFAMEN.

Prima Medicinæ fundamenta experientiam ic-
cisse, nemo fortassis in dubium vocare aufit: initium quip-
pe atque Artis progressus, nec non prisca illa a tot retro
seculis relicta præstantissimorum virorum, Medicorum
nomine insignium, monumenta id ipsum ultro fatentur
atque evincunt. Hac idemtidem methodo multa utilia in Medicina
reperita fuisse, qua etiamnum hodie reperiuntur; fida antiquissimè
Hippocratis, qui non Græciam modo, sed & universum propemo-
dum orbem in maximam sui admirationem concitavit, pulcherri-
morum observationum collectio testimonium præbet omni dubitatione
maius. Hinc profecto res eo rediit, ut ab omni ævo, phænome-
norum omnium, quæ in homine vivente, sano, ægro, moriente, mor-
tuo, in sensus externos incidunt, neque minus, a quibus singula hæc
causis enata fuerant, observationes, quas historias Medicas appellita-
re consueverunt, unanimi Medicorum rem æqua æstimatione pens-
tantium suffragio, præcipua & solidissima Medicinæ principia habi-
tæ fuerint. Ex quibus haud levi modo brachio tactis, seduloque col-
lectis, physicis, chymicis, mechanicis, hydrostaticis, hydraulicis do-
ctrinis imbuti, regulas vel axiomata tam generalia quam specialia in
præxi usui futura nunc diducere atque colligere negotio quidem facil-
limo possunt. Quid, quod, ad veritatem propius accedendam nihil
magis conferat, ac, si legitimo ratiocinio, quæ ex phænomenis dedu-
cuntur, cum observationibus conferimus, ut consensu inter se per-
specto

speculo vel probentur vel saltem confirmantur; siquidem huiusmodi per examina, regulas nos rite ex principiis deduxisse atque applicasse certi reddimur (conf. Celeb. *Wolffius* in *hor. subcasto*. 1729. *trimestr. vernal.*). Vnde clarissime elucescit, neque Pathologiam, neque Therapiam summo niti posse talo, utur exacta C. H. omniumque quæ in eo peraguntur functionum ex principiis physico-mechanicis deducta & acquisita notitia quispiam imbutus fuerit, nisi accuratam morbi & remediorum historiam sedulus sibi comparaverit. Neque vero temporis illa diuturnitas, laudabilem antiquiorum in re Medica operam, quum experientia eam feliciter probaret, posteritatis memoriæ eximere potuit. Viget certe adhuc inter nos, & per multa etiam futura secula corruscabit nomen laudati iam *Hippocratis*, identidem *Aretæi*, *Alex. Tralliani*, *Cal. Aureliani*, *Corn. Celsi*, *Mercurialis*, *Valleriole*, ceterorum; quorum scripta experientiæ consona atque innixa, non sine fructu recedentes quotidie pervolvimus. Licet autem Arti ad maiorem perfectionem ducendæ atque ulterius stabilis, omnium quæ in C. H. occurrunt phœnomenorum designationes valde necessarias esse Medici tantum non omnes dicunt: non tamen adeo amplam usui aptarum historiarum exstare copiam, mirandum nisi plane dolendum videbitur. Quantas igitur laudes, meam certe multis parasangis superantes *Illustr. Du. PRÆSES* iure sibi vindicet, scripta eius quæ summo candore in perpetuam nominis sui memoriam, orbi reliquit, apertissimo ore loquuntur: in quibus non modo centenos multos casus ipse consignavit, sed etiam quo pacto morborum historiæ rite sint annotandæ omnium optime passim docuit; ex instituto vero *Tom. III. Med. rar. Syst. S. I. c. III* nunquam satis deprecandam rem inculcavit.

At vero, quæ modo præfatus sum, præclarum satis mihi argumentum suppeditarunt, quare, præ ceteris, singularem quendam casum, pro sistendo inaugurali specimine, elaborandum sumserim. Etenim partim materiæ dignitas atque utilitas id ipsum postulavit, partim necessitas, ut, me non prorsus rudem atque illoris quod aiunt manibus, animum medendi negotio applicaturum esse, quorum interest, cognoscant. Hunc in finem *Illustr. Du. PRÆSES Patronus atque Præceptor*, ob tot beneficia, nunquam intermoritura pietate & obsequio colendus,
pro

pro singulari, qua me immerentem tantum non semper complexum fuisse benevolentia perpetuo lætabor, morbi præsentem historiam, benignæ mihi communicavit, ut virium in eo enucleando periculum facerem. Quod, ut cedat felicitet, DEUS annuat!

CASVS.

Vir quidam illustris, quinquagesimum circiter ætatis annum transgressus, temperamenti sanguinei, animi pariter ac corporis constante vigore ac robore gavifus, a longo hinc inde tempore, ne ullis quidem morborum insulrationibus divexatus est. Ætate sensim ad senium vergente, iustiori plus sanguinis abundantia corpus turgescere cœpit, cuius ad incrementum, alimentosi cibi largiterque aromatizati (Speisen von hohen gout) excedens appetentia, vini generosi fortean largior haustus, nec non prætermissum consuetum ac necessarium motus exercitium multum fecerunt. Quum autem exsuperanti sic purpureo liquori nullus per venam sectam daretur exitus; & ille, ob tantam copiam, amplius spatium affectaret; fieri non potuit, quin impeditæ ac cum remora, per singula corporis vasa traiceretur. Hinc benigna natura, per hæmorrhoidum fluxum salutari modo institutum, a tanta machinæ obtutura mole sese liberare annisa fuit; eventu adeo secundo, ut a multis postea annis, singulis tribus vel quatuor hebdomadibus, sanguinea hæc per sedis venas rite successerit excretio. Hactenus igitur ab incommodis satis immunis degit Vir Illustris; sed quum itinere sub frigido hyemali celo instituto, salutifera corporis impeditur peripherica exhalatio, coeæ, quas appetillant, hæmorrhoides, ardore & dolore comite, in conspectum prodierunt; quæ tamen convenientium externorum

A 3

appli-

applicatione fugam quærebant. Veram, circa æquinoctium vernale eiusdem anni, hæmorrhoidalis non modo effusio rediit fluxus, ut per tres propemodum menses persisteret, sed &, sub hoc temporis tractu, acris & salta defluxio, cum rubore & dolore, oculos detinuit: quæ in usum vocatis debitis remediis pederentim decessit. Interea constrictivus in pectore & abdomine sæpius adfuit sensus, nec non pressorius in osse sacro cum stimulo urinam mittendi adfixit, qui lumbari quoque non pepercit regioni, pedem simili modo afficiens. Appetitus imminuebatur, ciborum quoque vacillare cæpit iusta digestio, siquidem ventriculus viscosam interdum protrudebat materiem. Rebus sic stantibus, in consilium accitus Illustr. DN. PRÆSES venam in brachio tundendam primum suavit; dein, ut cum fonte quodam foreriq. Spadano aut Selterano vel Schvalbacensi, sub exacto diætæ regimine, ægrotus illustris curam inciperet, auctor fuit. Post usum harum aquarum, ut annuatim bis minimum vel ter venam secari pateretur, diligenter hortatus est, insuper ut duabus vel tribus per hebdomadem vicibus, quindecim liquoris anodynæ DNI. PRÆSIDIS guttas, una cum pulvere præcipitante, in aquæ frigidæ haustu circa lecti introitum usurparet, atque vino generoso Hungarico, quantum fieri posset, vel valediceret vel parcius tamen uteretur; neque meditationibus ac assiduis laboribus mentem fatigaret; sed corpus crebris ac moderatis exerceret motionum generibus, quam sedulo inculcavit. Perfecit curam, ab Illustri PRÆSIDE propositam ægrotans illustris, tam felici quidem successu, ut haud exiguum malorum persensceret levamentum. Sed annus effluxit, quum Februario mense, in febrem incideret nocter, catharrali primum æmulam. Appetitus dein prostratus, sitis & æstus intensior ægrum mire torserunt, quibus vomitus quoque

que sese non raro adiunxit. Accesserunt alta suspiria, anxietates præcordiorum, cardialgia, compunctorius sensus, respiratio difficilis, alternante frigoris & horroris sæpe sæpius sensu, pulsuque durius atque celerius micante. Purpuram ante fores esse prudenter auguratus est PRÆSES Illustris. Ecce! successit cutis asperitas, prodeuntibus innumeris pustulis, milii semen figura & exiguitate referentibus, rubris tamen. Symptomatibus his acriter adfigentibus, bezoardicum pulverem circa somni tempus, vomitui vero obviam eundi gratia liquorem anodynum mineralem, cum balsamo vitæ maritatum, & pro potu terum lactis dulce, Ill. DN. PRÆSES ad usum proposuit. Sic sedata per octiduum prope molestæ afflictionum turmæ. At vero indulgit plus iusto appetitui ciborum incongruorum, vini generosi, plus licitam, quantitatem assumpsit, atque compactum panem, quem spiras vocant, comedit: unde vomitus rediit. Interea purpureæ illæ maculæ alibi copiosiores comparuerunt, in locis quibusdam de ciderunt, atque tandem manus & thoracem adfectantes, insignem pruritum ac infomnes aliquando noctes introduxerunt. Crura circa talos tumescere horis præsertim vespertinis visa sunt. Urinæ crassa rubicundo-bruni coloris missæ. Pro potu, quo appetitus terebat, vel cerevisia Duchsteinensi vel huic simili usus est. Hæmorrhoidalis produit iterum fluxio, alvusque bis de die respondit. Transgresso septem vel octo dierum spatio, exanthemata purpuracea disparere atque arefcere cœperunt. Quum autem pulverem lenitivum rhabarbarinum, obferrent Medici ordinarii, foetidorum humorum magna senina fuit educta. Hinc crurum tumor imminutus, quem tremor manus & brachia cumprimis intentans, oris quoque siccitas insecuta est. Remedia quod attinet, agro opitulandum erat; quippe potus loco, mox cerevisia Duchsteinensis cum gela-

gelatina cornu cervi permixta, mox gallinarum iuscula cum radicibus cocta, quandoque etiam sarsaparilla decoctum usurpata atque interpolata fuere: ex medicaminibus, essentia stomachalis liquori anodyno nupta, post meridiem pulvis absorbens cum pulvere cascarilla permixtus, & vesperi bezoardicus pulvis obferebantur. Purpura ulterius desiccata, crustam, qualis in scabie ferina sicca conspicitur, reliquit, cutemque rugosam ubique reddidit. Aliquando pituitosam ventriculus materiam eiecit, qualem faucium quoque glandula stillarunt. Somnus quidem multus, sed parum reficiens. Pulsus mane frequens & validus, vesperi debilis micavit. Excrementorum foetidus odor, virium prostratio omnimoda, corporisque emaciatio observata fuerunt. Medicaminum modo recensitorum usus continuatus quidem: sed febris tandem accessit inflammatoria, quæ sæviter adeo afflixit, ut, omnium adhibitorum spe protinus elusa, ægrotans illustris tam diri morbi vehementiæ victrices dare manus debuerit. Peracta post mortem sectio, panniculus adiposus, una cum renibus, intestinis tenuibus, vesica urinaria, inflammatione correpta comparuerunt; lien putredine exesus, ita ut tactu in liquamen fatisceret; ventriculus flatibus distentus; vasa gastrica sanguine crasso infarcta; diaphragmatis sinistrum latus corruptum, conspicienda fuere. Pulmones inflammatione obsessi, colorem ex atro cœruleum induerant. Pericardium liquo carebat, cor flaccidum, multo atro sanguine repletum. Glandulas mesenterii scirrhus infestat. Hepatis gibbosa pars maculam inflammatoriam ostendit, cuius vesicula fellæ bile erat repleta.

RESO.

RESOLVTIO CASVS.

§. I.

ENarravi sic morbi exitum minus felicem sortiti historiam, & quod confido, nullas, quæ nostro scrutinio argumentum suppeditare poterunt, necessarias circumstantias vel omisi aut neglexi. Jam, uti propius ad resolutionem singulorum in præfato casu occurrentium phænomenorum me accingere debeo; ita eo annitar, ut, quæ in *Præfam.* rudi penicillo adumbravi, breviter & quantum vires permittent adimpleam: scilicet id agam, ut ratiociniorum cum phænomenis, facta inter se collatione, consensus appareat. Igitur, ut in tam ardua re rite atque prudenter procedam, quæcunque sensibus externis in casu nostro obvia fuere, singulatim, tanquam fundamenta enarrationum sequentium solerter expendere atque præmittere iuvabit, ut suum cuique ius maneat, quo corpus nostri subiecti, de quo iam sermo erit, alterandi, ad mutationes varias disponendi vel plane destruendi gavisum fuit. Atqui, ubi effectus illos morbosos, ex præcedentibus, occasionalibus, proximis vel immediatis causis provenisse atque sub huiusmodi rerum facie oriri debuisse, ex veris principiis demonstravero; in curatione ipsa omnibus indicationibus, qua fieri potuit, satisfactum fuisse ostendam, & tandem, mortem nulla humana ope aut scientia superabilem necessario secutam evincere studebo.

§. II. Equidem non dubito, fore plerosque, quibus in enarratione præsentis morborum status fortean nimius visus fuero, eo, quod integram morbi qui præcessit historiam plenius consignavi: sicut quoque non deerunt, qui superflua iudicabunt, quæ in sequentibus prioribus §. §. generalius paulo tradere constitui. At vero, in iudicando modum tenebunt, ita
B
qui

qui sentiunt, si in perfectione huius tractationis ulterius progredi non tædeat: palam enim factum iri autumo, quanti momenti & quam necessaria illa fuerint, dummodo perutiles multas usui factas conclusiones me inde deduxisse animadvertent. Insuper etiam uberiolem fidem dabit Ill. Dn. PRÆSES loco in *Pref. cit.* ubi morbi historias, quam fieri potest, completissimas ut consignent, Medicis auctor est.

§. III. Ipsum nunc casum mihi consideranti primum se offert Illustris nostri corporis constitutio, sive sic dictum temperamentum: quod ut paucissimis tangam, dicendarum, quem mihi proposui, ordo requirit. Erat nimirum sanguineum. Sed nolo in characteribus huius temperamenti moralibus, uti interdum mos fert, enarrandis immorari. Modo ea recte attendam, quæ experientia docet, ne rem claram perplexis quibusdam vocabulis, aut dilceptione philosophica impediam. Otium autem mihi fecit PRÆSES Illustris: cuius definitionem *Med. rat. Syst. Tom. I lib. 2. c. 12. p. 438.* insertam, meam facere licebit. *Sanguinei, inquit, vocantur, quibus habitus corporis spongiosus est, & laxè coheret, qui venas copiosas sed exiles atque angustas obtinent, per quarum atveos sanguis placide & secundo flumine decurrit.*

Ex moribus temperamenta diiudicare Philosophi plerumque, quin Medici etiam nonnulli assolent. Sed, quam fallax hæc sit observatio, quotidie experimentum facere licebit. Videas enim sanguineum nunc simulare melancholicum, & sic porro, prout vitæ felicis commoda id iusserint: & sic in conclusionibus formandis maiori cautione opus esse facile perspicias. Quid verò obstare putabis, quo minus audacter pronunciem, Medico talem cognitionem vel prorsus inutilem esse. Ponamus hypochondriacum sanguineum me consultum adire, hunc ego ex moribus melancholicum, vel, quia facile irascitur, cholericum appel-

appellare debeo: quum ubique statui corporis status animi conveniens sit. De cetero temperamentum sanguineum a morbis fati diu immune est, quia blando flumine undæ vitales per vasculosum corpus iaculantur; si modo vitæ institutis ei succurratur: id quod noster luculenter etiam testari poterit.

§. IV. Hæreo adhuc circa corporis constitutionem nostri subiecti: atque, dum ita meditor, hæc elicio. Fluidorum constitutio a solidorum dispositione pendet (*Physiol.*). Quum igitur vasa exilia (§. 3.) tantam fluidi molem (*de figura liquorum*) non capiant ac quidem maioris diametri vasa (*p. exper.*): globulus autem sanguineus maioris diametri sit ac scrofus & lymphaticus (*Leuwenhæck*); temperamentum sanguineum maiori lymphæ & feri, quam temperamentum melancholicum aut cholericum, quantitate gaudebit. Pari modo concludo. Vasa plura sanguinea maiorem sanguinis quantitatem capiunt, ac quidem pauciora: sed sanguinei copiosioribus vasibus sunt dotata (§. 3.). *E. sanguinei maiori sanguinis copia gaudent.*

§. V. Vt in proposito tramite rite procedamus, ætas, utrum mutationes quasdam in nostro subiecto producere poterit, dispiciamus. Versatus est Vir illustris in ætate maxime provectiori, quæ annos quinquaginta excessit. Attendamus ergo sequentia.

Non est de nihilo, quod ætatis considerationem inculcent Medici rationales: hæcæ quippe non parum utilitatis adfert. Et enim robur corporis per ætatem incrementum capere experientia docet.

§. VI. Omnes corporis humani partes maiores ex vasibus constare, in vasa minora, minima, membranas vasculosas, simplices, denique in fibras atque fibrillas resolubiles, docuit ac solide demonstravit Ill. BOERHAAVE, identidem Cl. SCHREIBERVS (in *Physiol.*).

§. VII. Per maiora æque ac minima vasa (§. 6.) liquidum in statu naturali, continuo ferri, per experientiam æque ac per rationem cognitum est.

Inflige parti corporis, cuiunque fere, vulnus, acicula tenuissimæ ope, & statim effluet humor quidam. (conf. Boerhaave, tr: de viribus remed.).

§. VIII. Perennis ille fluidorum motus (§. 7.) in maioribus præsertim vasis, reciproca dilatatione & contractione, quas systolen & diastolen Medicorum scholæ appellitant, absolvitur. (Physiol.).

§. IX. In systole, vas illud (§. 8.) naturali diametro gaudet, in diastole violentam diametrum, i. e. naturali maiorem patitur.

§. X. Sic iam vas quodcunque in dilatatione (§. 9.); tum vasis huius parietes extrudi debent, sicque vasculorum illud perreptantium æque ac membranas & tunicas huius constituentium diameter minor fiet, sive a sanguine in vas illud agente atque dilatante comprimuntur.

§. XI. Compressis sic vasculis minoribus, minimis (§. 10.) humidior pars exhalabit, remanente crassiori: quæ ad latera vasculorum se apponens, sive in interstitia parietum se insinuans, eorum capacitatem minuet. E. vascula illa arctiora evadent.

§. XII. Durante hac particularum ad parietes vasorum appositione vel insinuatione (§. 11.); tandem eorum cavitas adimpletur atque obstruitur. Hinc ex vasculis minimis fibræ solidae emergunt.

§. XIII. Quo ergo diutius fluidorum motus perennat (§. 7.); imo, quo validius fluida in solida agunt hæcque distendunt (§. 10.); eo plura vascula in fibras fatiscunt. Sed, dum

dum in ætate maxime provectori versatus est noster (§. 5.) omnia & singula hæc ita in eo contigisse necessarium est.

Docent hoc arteriæ in sensus plane incidente modo, quæ quo propiores sunt cordi, i. e. quo validius fluidum sanguineum in ea agit, eo citius in osseam substantiam degenerant: quin etiam de hoc phænomeno testantur, tot magnificis nominibus passim celebrata ossa de corde cervi. Possem equidem conclusiones meas ultra extendere: sed, quoniam hæc scopo sufficiunt, hic subsisto.

§. XIV. Secretiones & excretiones fere omnes in minimis vasis contingunt (*Physiol.*), vel vasa secretoria & excretoria sunt minima. Sed in nostro subiecto vasa minima alia arctiora, alia solida facta (§. 11. 12. 13.), *E. secretionis & excretionis negotium non ita rite atque libere processit.* Q. E. D.

§. XV. Per secretiones & excretiones sanguinis & humorum copia alias minuitur. Sed in nostro casu hæ ipsæ non tam larga ac debita quantitate successerunt (§. 14.). Hinc *sanguinis moles maior solito evadere debuit.*

Prolixiores Tibi forsân hæc meæ, de ætate, cogitationes videbuntur; sed tunc rationes in Medicina Te vel negligere vel vilipendere testaris. Si autem ex Ontologia perspexeris, tum demum veritatem maximi habendam, cum demonstrare eam valeamus; meditationes meas haud ægre feres. Enim vero si in meditando profequi metam semel cœptam vellem, ex hac consideratione una flueret: mortem, rationem sui sufficientem in fabrica corporis habere, principio vitali vel invito, quòd argumentum, *Ill. Dn. PRESES inter primos in medium protulit* (conf. *med. rar. Syst. T. I.*).

§. XVI. Ducit me casus presentis suscepta tractatio ad victus & vitæ regimen decumbenti nostro hæctenus solemne. Usus enim est diæta lauta. Hanc appello, si quis alimenta nutritibilia, nec non vina inprimis generosiora, maiori, ac ad

vita usum necessaria erant, quantitate ingerit. Nutribilia autem sunt, quæ proxime ad chyli naturam accedunt.

§. XVII. Nutriciva quum parum in C. H. immutanda sint (ex defin. §. 16.); ad horum digestionem minori stomachi vi opus est. Hinc citius e ventriculo promoventur, copiosiorremque chylum largiuntur. Ex chylo autem sanguis nascitur. E. in nostro, ex §. 16. *massa sanguinea incrementum cœpit.*

§. XVIII. Vina spirituosâ, quorum centum præ aliis subeunt generosa Hungarica, motum expansivum humoribus inducunt (conf. *exper. chym.*). Sed humores expansi maius spatium affectant: & sic, ex hoc etiam capite, humorum massa, in nostro casu, augmentum accessit.

§. XIX. Porro ad intermissum corporis exercitium, ut oculos convertamus, non incongruum erit. Etenim reciprocarum contractiones & relaxationes fibrarum muscularium sanguinis motum maxime intendunt & adiuvant (conf. III. PRÆSIDIS *Physiol.*). Quum igitur siluerit in nostro voluntarius hincce motus; *fluidorum tardior per alveos suos fieri debuit progressus.*

Admirabimini stupendam immensi Numinis bonitatem & sapientiam, qua illud, omne damnum, quod ex intermisso motu in hominem redundare poterat, prævidens, sanitati quam maxime accommodatam promulgavit legem, vi cuius, in sudore faciei panem comedere debet. Atque egregia plane sunt quæ de motus multiplici usu orbi communicavit Ill. Dn. PRÆSES passim in scriptis. Scite quoque GALENVS *com. XI. §. 15.* scripsit: *exercitatio supplet purgationem vitiosorum humorum, qui in corporis profundo sunt.* Otium vero, secundum Hippocratis dictum, humectat & debilitat.

§. XX. Secretiones & excretiones, quibus superflua & inutilia, partes maxime salino-sulphureæ, e corpore eliminantur.

nantur, a libero & expedito sanguinis & humorum motu pendent (*Physiol.*). Sed in nostro fluidorum motus tardior (§. 19.). E secreciones & excretiones debite non peracte. E. *massa humorum impurior reddita.* E. (per §. 15.) *huius quantitas aucta.*

Apparet in animantibus hoc phænomenon, quæ quo minus motu exercentur, eo maiorem in molem corpus increfcit, maiusque pinguedinis pondus in sinu acquirunt: ut inde etiam, ex *Ill. Dni. PRÆSIDIS* sententia (*Med. Syst. Tom. I.*), saginandi artificium repeti possit.

§. XXI. Vitalis illa purpureo splendore in arteriis & venis C. H. rutilans unda, sanguis dicta, ex partibus heterogeneis, & præter aqueam portionem, gelatinosis plurimis facile a se invicem secedentibus constat. Testantibus *experimentis Chymicis & vulgaribus.*

§. XXII. Particulæ hæ (§. 21.), quando proportionate combinantur, intimius coniunguntur, ut corpus continuum quasi efficiant, iusta huic mixto fluiditas ubique manet (*Exper.*).

§. XXIII. Iusta igitur liquidi sanguinei fluiditas (§. 22.), sufficientem partim ferosarum molecularum interpositionem, partim proportionatam globulorum purpureorum magnitudinem requirit. Atque hæ particularum proportio ac figuratio, motu illo circulario in C. H. obtinetur (per *exper.*). Sub quietiori autem ægri nostri statu, fluida in alveolis suis tardius processerunt (§. 18.). E. *iusta sanguinis fluiditas periiit.* Et, cum crassities sanguinis in particularum illum, constituentium coalitione, solidarumque maiori copia consistat, hæ prioris locum occupabit.

Sanguis e vena missus, quieti redditus in coagulum abit, i. e. sero-

serosæ partes ex interstitiis globulorum purpureorum secedunt & avolant, crassioribus fundum petentibus. Huc spectat, quod calor, modus sanguinis a Celeb. *Berhaave* dicatur; qui non, nisi motu illo Circulatorio in C. H. obtinetur. (*conf. Cl. Schreiber. l. c.*)

§. XXIV. Exhibui vobis generaliore ac veram primæ scaturiginis malorum in nostro casu obviorum ideam; ex qua singula, subsecuta incommoda originem traxisse postea evincam. Jam, si in memoriam vocare placebit, quæ (§. 4.) de temperamento propolui; quæ (§. 15.) per demonstrationem erui; quæ (§. 17. 18.) innui, & tandem quæ modo (§. 20.) tetigi: certe, nisi me omnia fallunt, palam nunc erit, sub hac rerum facie sanguinis plus iustitiam quantitatem in corpore præsentem fuisse. Sed talem C. H. statum appellant Medici plethoricum: qui quantum corpori obsit vel prosit, nunc paulo penitius scrutabimur.

Quia plethora futuri morbi rationem sufficientem in se continet; hæc signum prognosticon fluxus hæmorrhoidalis & purpuræ scorbuticæ dicetur. Cogitanter scripsit *Ill. Dn. PRÆSES, Tom. II. Med. Syst. c. II. §. 8. Nihil est, si forsan venena & animi affectus exceperis, quod tantam ruinam ac perniciem corpori minetur, atque illud tam gravibus morbis obnoxium reddat, quam nimia succorum abundantia.* Elegancia quoque sunt quæ de hac re prodidit *Celsus Lib. II. c. 2.* quod plethorici bona sua suspecta habere debeant; quæ, uti pergit, quia neque in eodem habitu subsistere, neque ultra progredi possunt, fere retro quasi ruina quadam revolvuntur.

§. XXV. Plethora est sanguinis maior in corpore abundantia, ac huius vel vasâ vel vires ferre possunt (*conf. Ill. Dn. PRÆSES l. c.*).

§. XXVI. Reactio corporum est actioni æqualis (*Mechan.*). Sed posita plethora (§. 24.), sanguis in cor & eius
vasa

vasa fortius agit. E. maiori vi reagente cordis & visorum opus est.

§. XXVII. Omne corpus elasticum diu ultra elaterem suum extensum, elaterem suum perdit. Hinc si diu ultra modum cor & arteriæ dilatantur, elater eorum minuetur. Verum, ex definitione plethoræ (§. 25.), hac præsentè, cor & vasâ magis dilatantur. E. in nostro subiectis (§. 24.) cordis & arteriarum elater minutus est.

Vides adeoque æquilibrium fluida inter & solida tolli: quo sublato, sanitas, quæ in eo consistit, periclitabitur (conf. Ill. Dn. PRÆSIDIS Med. Syst.). Nemini autem scrupulum moveant verba: elater, elasticitas, reactio, resistentia, vis elastica, substitui enim potest, si malint: tonus. Enim vero Physices vel Mechanices peritis singula hæc eadem sunt.

§. XXVIII. Motus ille humorum progressivus, maximam partem, a robore & elatere cordis & vasorum pendet. Igitur, cum in nostro casu cor & arteriæ iusto suo robore privatae sint (§. 27.); sequitur: motum humorum non tam expeditè successisse.

§. XXIX. Progressus humorum in minoribus & minimis vasis, vi cordis quamvis non omni debetur (Physiol.): sed vis cordis in minoribus, ob tot curvaturas, gyros atque mæandros, naturaliter minor est. E. humorum motus in minoribus & minimis tardior erit (per §. 27. 28.).

§. XXX. Sanguis tardiozem circulum obtinens, fluidas & mobiles maxime partes e sinu dimittit (§. 23.). Hinc, stante §. 28. gelatinosæ ac terrestres, crassiores in vasis remanebunt, subtilioribus per poros avolantibus. i. e. Spissitudinis notio in sanguinem cadet. Evicta autem §. 20, sanguis impuris sabbus refertus erit.

§. XXXI. Sanguis spissus crassior atque salibus refertus

C

(§. 30.),

(§. 30.), specificam gravitatem acquirit: & tunc fortius aget in vasa eum continentia. Sed, crescente actione sanguinis, maior requiritur cordis & arteriarum reactio (§. 26.). E. ex §. 30. *cordis & arteriarum vis iterum minuitur.*

§. XXXII. Quando fluidorum actio superat resistentiam solidorum; fluida movenda tardiori gradu procedunt, ut quasi subsistere videantur: & tunc dicuntur stagnare: stasis vero plenariam quietem inolvit.

§. XXXIII. Sunt quædam C. H. partes ita locatæ atque constructæ, ut sanguinis & humorum itus & reditus per easdem difficiliter ac per alias naturaliter procedat (*per exper. Anatom.*). Sed ubi humores, ceteris paribus, naturaliter tardius procedunt, ibi facilius stagnatio obtinebit. E. *in quibusdam C. H. partibus humores facilius stagnant.*

Non est, quod singularem talem vasorum structuram ad imperfectionem C. H. referamus, quæ potius omnibus numeris absolutam perfectionem & sapientiam ter adorandi Artificis loquitur. Vt enim impedimenta & obstacula poneret, ne æque citato ac veloci cursu, per omnem corporis compagem, humores ferrentur, utique opus erat, sc. si intima corporum sanguinem efficientium combinatio, tot mille commoda corpori præstans se & excretorium negotium, ipsaque machinæ nutritio facta & tecta manere debebant.

§. XXXIV. Sanguinis cursum naturaliter minus velocem in liene, pancreate, hepate, vasis intestinorum, mesenterio, omento, ac in reliquis esse, harum partium situs, vasa adeo incurvata, replicata, contorta, ut glandulas æmulentur, nec non officium, plane evineunt. Recurramus nunc modo paulisper ad ea, quæ superius proposui. Etenim §. 24. plethoræ præsentiam, in nostro casu, palam feci, & ex hac, ut opinor, demonstravi, cordis & arteriarum vim imminutam

(§ 27.):

(§. 27.): simulac vero languidum humorum motum evasisset (§. 28.), coëuntibus ac coherentibus globulis purpureis (§. 30.), ostendi. Nunc nihil amplius restat, quam ut conclusiones meas formem, & quidem ita: Si quando progressus humorum in universa machina tardus, illi in iis partibus ubi naturaliter ita procedunt, magis tardiorem cursum nanciscuntur. Sed prioris propositionis veritas, ex §. 28. & 30. apparet. *E. in abdominis visceribus tardius adhuc evadet.* Jam si ad §. 29. respexerimus, cumque cum hac nostra propositione contulerimus, ex regulæ proportionis applicatione, manifestum erit, gradum tarditatis in minoribus & minimis priorem superare. *Et tunc in hisce, si recte memini, stagnatio obtinebit.*

§. XXXV. Stagnante sic in minimis viscerum abdominis sanguine (§. 34.), is qui in arteriis continetur, a tergo perpetuo urget, parietes vasorum extrorsum agit, continueque solutionem intentat; ex qua apparitione in partibus nervosis præsentè, *pressionis atque doloris* notio emergit.

§. XXXVI. Quando fluidum nerveum in fibras musculares valido & diuturno impetu influit, oritur spasmus. Sed nimia vasorum dilatatio influxum fluidi nervosi proritat. *E. in visceribus abdominis spasmus orietur.*

Confirmabit sententiam meam Ill. Dn. PRÆSES Tom. II Med. Syst. nec non Celeb. Boerhaave in tr. de virib. medicam: qui docet; quod ea, quæ canales valido nisu suo ita dilatant, ut diameter longitudinalis minor, latitudinalis maior fiat, spasmus inducant. Ex dictis etiam ratio petenda erit, quare pressio, dolor & spasmus antecedere debeant fluxum hæmorrhoidalem, atque molimina vocari possint hæmorrhoidalia.

§. XXXVII. Intestina quam maxime vasis sanguiferis abundant, ex ramo mesenterico provenientes, eorumque

substantiam perreptantibus. Hinc si stagnatio in vasis viscerum obtrinet (§. 34.) hæc ipsa eodem modo afficiuntur. Sed ita simul tunica intestinorum premuntur, nerveaque cum musculari ad sui contractionem stimulantur. E. *spasmus intestinorum præsens*: quo remisso, *debilitatis vitium* aderit.

§. XXXVIII. Absque demonstratione fumo, tanquam rem ubique obviam: parte quadam spasmo affecta, omnes illas quæ communes cum eadem nervos habent simili modo affici. Ideoque spasmo intestinorum præsentem, ventriculorum cum annexis partibus, item vesicam urinariam &c. compati necesse est. Conf. III. Dn. PRÆSIDIS Tom. III. Med. Syst. Cap. V. de consensu partium nervosarum &c.

Anne ex dictis idea saltim enascitur famosi illius hypochondriaci mali? scintillæ certo certius adsunt; quæ nisi satis cito satque prudenter extinguuntur, temporis diuturnitate in apertam flammam erumpunt non ita facile extinguibilem.

§. XXXIX. Arteria mesenterica superior tenuibus intestinis prospicit; inferior ad crassa abit, insignemque ramum intestino recto porrigit, arteriæ hæmorrhoidalis internæ nomine notum; superior quoque cum inferiore per anastomosis communicat: venæ vero sic dictæ hæmorrhoidalis sat notabiles rami, recto tramite ascendunt & in ramum mesentericum, una cum iis quæ ex tenuibus sanguinem reducunt, collecti, quandoque in splenicum terminati, ad portæ venam cruorem suum amandant (*Anatom.*).

§. XL. Atqui nunc progreditur sanguis in abdominis visceribus lento admodum gradu (§. 34.), & omnis fere ad portæ venam confluit (*Physiol.*). Sed in portæ venam idem circulus est legnior (§. 29.). Hinc sanguis heic resfluens, retardatur necesse est.

§. XLI. Retardatus sic circa portæ venam cruor, maior

ri

ri vi & impetu retrorsum in subsequenter ager, sive fortius resistet: qui cum gravior specificè factus fuerit (§. 31.), atque linea perpendiculari in vase hæmorrhoidali venoso interno feratur (§. 39.); fortius longe, ac alias, retro premet. Sed resistentia sanguinis in venis circulantibus superari debet a sanguine subsequente arterioso (*Physiol.*). *Increscente itaque resistentia, increscere debet vis arteriarum.*

§. XLII. Pressus sic antrorsum, retrorsum sanguis (§. 41.) vasorum parietes ubique extrorsum protrudet, ardoremque, particulis tunc mutuo in se agentibus, concitabit. E. cx §. 36. *Spasmus oritur.*

§. XLIII. Spasmo sic affecto intestino præsertim recto, ob nervosam sensibilem maxime tunicam, & ob insignes venæ hæmorrhoidalis adiacentes ramos cruore turgidos presso (§. 40. 42.): quum intercipiatur plane ad portæ venam refluxus, sanguisque a tergo magis urgeat; is viam qua potest intrabit. Sed adsunt vasa exhalantia pariter ac inhalantia ab arteriis & venis oriunda, lateralibus dicta, sanguinis globulum non capientia, dilatabilia tamen (*Physiol.*). E. hæc ipsa cruor intrabit: quæ aucto horum diametro tandem dehiscunt, atque sanguinem plorant. Quum autem in minimis arteriis, ubi in anastomosi cum venis abeunt, sanguis identidem maiori copia & impetu urgeatur, atque hic ipse acrioribus particulis refertus sit (§. 20.); similiter eruptionem, horumque dilacerationem contingere nemo dubitabit. E. hæmorrhoidalis fluxus præsentia.

§. XLIV. Habes nunc in præcedentibus demonstrandum hæmorrhoidum fluxum. At vero per hunc ipsum tam præsentium quam subsequendorum minera malorum subducta est (§. 24.): & ita commodum corpori præstitit. E. hæmorrhoidalis fluxus salutaris, in nostro, habendus.

De salubritate huius fluxus multa dicere superfedeo. Limitibus certe suis hæc ipsa circumscripta est. Tribuant autem encomia, quanta quanta velint, quibus lubet; non invidio, Ego certe proposito meo satisfeci, ubi ex machinæ structura & adfectionibus huius fluxus præsentiam demonstravi. Ceterum vobis, de salubritate huius fluxus, egregia multa, rationi consentanea suppeditabit Dissertatio Ill. Dñ. PRÆSIDIS eodem titulo salutata: quæ pensasse ueminem poenitebit.

§. XLV. Occurrit iam novum phænomenon, hæmorrhoidum cæcarum nomine notum: cuius causa satis obvia. Fiunt heic omnia, simili ac in præcedentibus docui modo. Frigus autem cum constringat partes, resistentia ultimorum osculorum maior facta, ac illa a subsequente fluido superari poterat. Hinc in lateralibus vasculis vel in ipsis ultimis arteriolarum subsistit, ea expandit, cuticulam elevat, ardoremque concitat.

Haberm etiam hoc loco ampliorem dicendi campum. Brevis autem esse debeo. Cito vobis ideoque dissertationem Celeb. *Wedelii*: de hæmorrhoidibus cæcis.

§. XLVI. Illustri nostro eodem utente victus & vitæ regimine, plethora per hæmorrhoidum fluxum prius imminuta, nunc redire utique debebat. Et quum omnia fluida ea semper lege agant, ut ad minimam resistentiam locum impetuosius ferantur (ex Hygron.): minima autem arteriolarum pariter ac lateralia circa intestinum rectum serpentina vasa ultra modum dilatata, ideoque debilitata sint (§. 43.): facile patet ratio, quare fluxus stata tempora servaverit. At vero per frigus sanguini effluxuro obex positus (§. 45.). *E. plethora in nostro permansit status, fluxusque hæmorrhoidalis emanatio.*

§. XLVII. Nimiam nunc hæmorrhoides diligentius nostrum scrutinium plane merentur. Inciderunt in ea tempora, ubi diem nocti æquaverat terræ situs. Juvabit ergo perpendere,

dere, quas mutationes in C. H. ver producat. Sed constans peritiorum nos observatio docuit: frequentes sub hoc temporis tractu aëris regnare vicissitudines; mox frigus mox calorem, nunc siccam, nunc humidam & pluviosam incidere tempestatem. Hinc fibrarum rigiditas & flaccescencia vicissim affligunt, quarum utraque adfectio debilitatis nomen adipiscitur. Postremo etiam putridæ exhalationes per solis calorem e terra extractæ ascendentes, sub atmosphæra frigida iterum descendunt & corporis poris sese insinuant. Conf. Ill. Dn. PRÆSIDIS *Med. Syst. Tom. III. c. 7.* qui Martium mentem, ob plurimos morbos & mortes quas infert, fere infamem deprædicat.

§. XLVIII. Ex iis quæ §. 47. in medium protuli, naturali ordine hæc propositiones fluunt. Fluida ubi rare fiunt, maius spatium affectant (*Phys.*): sed, ex calore, sanguis rarefit. *Hinc vere amplius spatium affectabit.* (Docet hoc pulsus magnus sub verno tempore nunquam non observandus). Simili modo concludo: Fluida quo spirituosiora, eo facilius se expandunt; Sed in nostro, ob vini generosi potum, sanguis spirituosior. *E. calore vernali accedente, magis se expandet.*

§. XLIX. Progredior ulterius, atque ex tempestate humida (§. 47.) fibrarum laxitatem evinco; qua præsentè, secretiones & excretiones inominuuntur: quibus si accedit hyemalis humorum collectio, putridarumque particularum in corpus descensio; si recte memini, non modo humorum impuritas (§. 20.), sed & plethora tam ad vasa quam ad vires in nostro casu obtinebunt (§. 25. & 27.): quin etiam ex §. 30. humorum spissitudo aderit.

§. L. Corpore sic maiori atonia laborante (§. 49. & 27.), atque stagnatione iam tum in partibus quibusdam (§. 34.) præsentè, in his ipsis stasi ni fallor locus facillimus dabitur

bitur (§. 32.). At vero inter abdominis viscera nullum minori motuum adiumento gaudet, ac ipsum mesenterium. *E. stasis in mesenterio.*

Sanguinis per hepar progressus identidem per lienem cursus, diaphragmatis continuo motu nec non vi ventriculi concoctrice multum facilitatur. Eius autem per mesenterium itus, nisi forte voluntario abdominis motu, itemque peristaltica intestinorum virtute promoveatur, nullibi adiuvatur. Sed ex §. 19. & 37. apparet hæc in nostro non adeo viguisse. *Hinc certe mesenterium omnium primo stasin perpeti debebat.*

§. Ll. Atqui, omnes & singulæ §. 47. *Et seqq.* enarratæ atque demonstratæ causæ eo nunc collineant, ut machinæ ruinam minentur. Erenim plethora (§. 49.) vasorum parietes nunc extrudat. Accedat calor vernus: & continui dissolutionem plane intentabit. Sic quæret iam amplius spatium mare illud purpureum tumefactum, ruet importunius in vasa intestini recti (§. 46.), oborietur spasmus (§. 36), vasculaque dehiscencia, sincerum sanguinem tandem plorabunt (§. 43.). *Aderit itaque fluxus hæmorrhoidalis apparitio.*

§. Lll. Respice porro, melaenicorum vasorum obstructionem, sanguinis in pancreate, liene, hepatisque amplo viscere tardiore progressum. Anatomica (§. 39.) in subsidium voca, nec non acrimoniæ rationem habe: & tunc sanguis per arteriæ mesentericæ superioris dispersos undique ramulos progredi nescius, (§. 50.) lege hydraulica impetuosius maiori que quantitate ad ramum inferiorem ruet. Pariter ac, cruor ad portam per hæmorrhoidalem venam tendens, obstacula maiora reperit atque fortiori nisu deorsum premit. Quid tum? *E. fluxus hæmorrhoidalis copiosior.* Sed acria vasa dilacerant: quæ cum agglutinari non tam facile possint; ex hoc simul capite fluxus diutius durantis ratio petenda.

Simi-

Simili ratione cruor a ventriculo, per brevia vasa, ad splenicum ramum & sic ad portæ venam reducendus, in hac remoram passus, tardius per ventriculum progredietur, huius tunicas distendet: & sic ventriculus imbecillitatem contrahet. Ceterum de acrimonia, quam supra demonstravi, falsæ illæ oculorum defluxiones etiam testimonium præbent.

§. LIII. Symptomata, fluxum §. 52. descriptum concomitantia, quod attinet; horum explicatio minus negotii facesset iis, qui ex *Prolegom. Sect. I. Tom. IV. Part. II. Med. Syst. III. Dn. PRÆSIDIS* didicere: sub omni hamorrhagia spasmodum affligere. Nimirum sub spasmō humores alibi copiosius congeruntur, & quidem si is in inferioribus adest, ad superiora feruntur. Ad quod clariori luce radiat, si in memoriam revocatis, quæ *Neurologia* docet; par scilicet neruorum vagum & intercostale ad omnes in abdomine reconditas partes ramos suos spargere, diaphragmati, ventriculo, pancreati, intestinis, mesenterio, nec non vesicæ, quæ etiam firmiter recto intestino connectitur, surculos præbere, neque minus hinc inde plexus renales, splenicos atque hepaticos constituere. Atqui hinc facile perspicitur, modo conferatis, quæ: *de consensu partium*, tradidit Ill. Dn. PRÆSES, quare constrictius in pectore & abdomine sensus, stimulus urinam mittendi, cetera, indiuisi huius mali fuerint comites.

§. LIV. Interea, quum spasmō præsentē, ad superiora humores ferantur (§. 53.); ventriculi vasa plus iusto dilatantur, atque ex hoc etiam capite spasmō huic inducto, qui ob validum fibrarum attricum atoniam relinquit (*Pathol.*), ventriculus imbecillitate laborat. Sed ita vis eius contractibilis minuitur. *E. ciborum concoctio vacillare, viscidaque materia generari debuit.*

§. LV. Igitur, malum huiusmodi faciem representans

D

matu-

maturius atque exactius iudicium merito exposcebat. Enim vero, causas tollere annitatur, qui remotionem effectus cupit. Sed plethora per nimiam cruoris effusionem fatis, ut puto, fuit imminuta. Attamen, ut largior humorum affluxus, a partibus inferioribus averteretur, atque æqualis per omnes partes circulatio redderetur, venæ in brachio instituenda pertusio, non sine ratione, fuit commendata.

§. LVI. Porro, fluxilitas spissis humoribus reddenda, ut quoscunque corporis maendros expedite iterum pervadere possint, neque minus hostilis illa acrimonia corrigenda erat. Pro utroque igitur scopo obtinendo, convenientius excogitari non poterat remedium, ipsis Spadanis fontibus: quorum virtutes per varia instituta experimenta exquisite eruit Illustr. Dn. PRÆSES in Dissertatione: *de convenientia Spadani cum Schvvalbac.*

§. LVII. Cur V. S. singulis annis reiteranda, ex §. 4. 5. 16, intelligitis.

§. LVIII. Dein, quum spasmo plurima mala deberentur (§. 51. & 54.), hic ut complacaretur, nec non, ut orgasmicus ille humorum motus (§. 48. 51.) coerceretur, omni cura respiciendum erat. Optime his indicationibus satisfacit, pulvis præcipitans & liquor sic dictus mineralis anodynus Ill. Dn. PRÆSIDIS, quo, mea quidem sententia, quum quotidiana me obsideret experientia, non datur tutius atque blandius sedativum.

§. LIX. Postremo, stomachi & intestinorum habenda erat ratio (§. 37. & 54.), ut ex hac digestionis officina, temperatus blandus & satis subtilis, ad sanguinem apportaretur chylus, sordiumque simul excretio promoveretur. Præstitit id non semel balsamicum illud Ill. Dni. PRÆSIDIS Elixir viscerale: quod eo convenientius nostro decumbenti erat, quo
ma-

magis nocuum fuisset, calida propinando, ebullitionem in sanguine concitare. Moderamen in victu quærendum ventriculi debilitas suadebat (§. 52. not.). Motus autem voluntarii utilitas ex §. 19. elucefcit.

Hæc vero erant, quæ successu prosperrimo ad usum proposuerat, Ill. Dn. PRÆSES, remedia. Miraberis fortasse, ex tanto & tam late sese extendente, phalerata oratione magnificisque encomiis ornatorum remediorum penu, tam pauca, vix nominanda, simplicissimæ se elegisse. Sed perspexit indicationibus omnibus, quantum fieri potuit, fuisse satisfactum. Atqui hinc omne in curatione punctum latum fuisse ex facili colliges. Facit in rem nostram, præclari Medicinæ scriptoris *Baglivi*, egregius locus lib. *de Medic. solidor. Frustra*, inquit, *curas chronicos aut acutos morbos. per purgantia, diaphoretica, diuretica, aliaque id generis, nisi solidorum & liquidorum naturam ad rectum ordinem deducas*, Conf. elegantem Ill. Dn. PRÆSIDIS dissert. *de medicina simplicissima summa efficacia.*

§. LX. Ut in via semel ingressa persistamus, oculos in nimiam illam hæmorrhagiam (§. 52.) defigere iuuabit. Etenim in *Physiol.* si recte memini, argumentis indubiis evincitur: omnem in C. H. motum, a tono solidorum, influxu fluidi nervi & sanguinis arteriosi dependere. Sed robus solidorum a plethora primum imminuebatur (§. 27. & 49.) & fluidum nerveum ex sanguinis defectu (§. 52.) sat copiosum secerni non potuit, neque sanguis sic in omnes partes expedite influxit. *E. motuum fere omnium adjuvit segnities.* Hinc *debilium classis noster supplevit.*

Confirmat, quæ in §vo. hac edixi, ex matura experientia enata Ill. Dni. PRÆSIDIS verba, *Tom. III. Med. rat. Syst. S. I. c. XV. §. 26.* differentis: *Imbecillibus, ratione ætatis, senes & infantes; ratione corporis structura, qui repleti multisque & exilibus vasis instructi sunt, annumeramus: item qui præcedente di-*

turno morbo, vel immodicis sanguinis profusionibus &c. vires attriverunt & consumserunt.

§. LXI. Igitur, debilitatis vitio corpore nostri subiecti laborante (§. 60.), quæ in illud redundaturæ sint adfectiones, dispiciam. Ordinar autem a ventriculo, cunctis in corpore obviis vasis humorem parante & suppeditante. Enim vero, ventriculi vi imminuta, consuetam alias cibi quantitatem subigendi, is nunc impar erit. Sed noster ad ventriculi sui vim nullam rationem habuit (Hist. morb.). Hinc *cibi ingesti, debitam mutationem in ventriculo non subierunt.*

§. LXII. Cibi sic in ventriculo parum comminuti & a ventriculi parietibus contriti (§. 61.), tandem ad intestina propulsi, exquisitiorem præparationem exposcunt. Sed hæc ipsa a morbo identidem debilitata (§. 60.), minori in cibos agendi facultate gaudent. Unde chymus moram primum hic necet, atque aciditatem & vappescentiam contrahet; dein minus laudabilem, sed crassum, tenacem & acrem chylum e sinu dimittet.

§. LXIII. Indigestus nunc chylus ad sanguinem properans, cordis & arteriarum robore ex communi vitio (§. 60.) infracto, intimam in pulmonibus combinationem & mixtionem haud subiturus erit. *E. sanguis evadet impurus: & quum ad generationem globuli purpurei, motus sat validus & debita particularum moles requiratur, is, viscido & acri copiosiori sero refertus erit.*

§. LXIV. Ex arteriis subcutaneis sub squamulis epidermidis, antequam in venarum tubos replicentur, in omni corporis puncto innumerabilia patent emissaria (Rayschius), quæ, per cutem, tenuem, volatilem, salsum & sulphureum humorem protrudunt (Physiol.). Sed liquidum huius expressio a debito vasorum robore pendet. Hinc, solidorum tono labefacta.

factato (§. 69.), *Sanctorianum hoc negotium impediatur, necesse est. E. crassiores falsa & sulphureæ partes in massa sanguinea remanebunt.*

§. LXV. Massa humorum, quando crassis, viscidis, variis salinis & sulphureis particulis ad putredinem & corruptionem vergentibus, inquinata est; tunc hæc illa constitutio scorbutica audit (*Pathol.*). Sed, ex §. 61. & seqq. huiusmodi particulis, in nostro, humorum massa abundat. *E. diathesis scorbutica obtinebit.*

§. LXVI. Excretionibus debitis atque necessariis immunitis (§. 64.) moles humorum accrescat oportet. Idcirco *plethora iam aderit; serosa tamen magis quam sanguinea: cuius mentionem facit Ill. Dn, PRÆSES Tom. IV. Part. II. Med. Syst. l. c.*

Considerari hic omnino etiam debet hyemalis humorum collectio, neque minus habitus corporis §. 3. & 4. recensita constitutio. Utinam vero salutari consilio Ill. Dn. PRÆSIDIS facilem aurem præbisset ægrotans noster Illustris, & præter alia, venæsectionem tam sedulo inculcatam admisisset, rem omnem eo quo postmodo stetit, haud devenisse ego quidem auguror.

§. LXVII. Stante nunc plethora serosa (§. 66.), excrementitii humores maiori copia ad partes feruntur, quæ, naturaliter, harum determinatam quantitatem secernunt. Quam ob rem in tunicam pituitariam *Schneideri*, glandulosamque bronchiorum, laryngis & pharyngis copiosius ruent; harum vasa relaxabunt, *gravedinem, tussim & destillationes catharrales proritabunt.*

§. LXVIII. Aderat autem, Februarius mensis, sub quo tunc temporis, frigida, ventosa, humida & non raro calida tempestas, sese mutuo excipiens, regnabat. Ea propter tonus solidorum, cutis præsertim, remissior, in debili præcipue

nostro subiecto, adfuit : sub quo fluidorum progreſſus per minima vaſcula eo difficilior fuit ; quo hæc tenaciora erant (§. 65.). E. *ſtagnationem in vaſculis minimis contriſſe, in-trepide concludo.*

§. LXXIX. Stagnantibus in vaſculis minimis, maximeque in cutis porulis, nervoſisque bronchiorum & pituitariæ tuni-cis, ipſaque ſub hac ſtagnatione acrioribus redditis humori-bus; fibra diſtenduntur, nerveæ partes premuntur, lancinan-tur, quin ſpasmus tandem oboritur (§. 36.).

§. LXX. Spasmo, cutem præſertim affligente, horro-riſ incedet ſenſus. Humores ſic ad interiora aguntur, atque ſiigo-re corpus afficitur. Maiori ſic autem copia ad cor & vaſa ma-iora delati, hæc ipſa ad contractionem ſui laceſſunt. Co-pioſius itaque fluidum nerveum ad vaſa maiora invitatur, mi-nor idcirco in cutis ſubſtantiam inſluit. Hinc remittit ſpa-smus, motus ſanguinis celerior evadit & magis circa vaſorum parietes atteritur. Adeſt calor & æſtus, ſitis &c. qui ſenſim remittentes, paroxyſmum finiunt. Atqui ſic *febrem catharralem, in noſtro, demonſtravi.*

§. LXXI. Laxatis autem de novo vaſis (§. 68.), humores ſe-cernendi acriores & viſcidiores fiunt (§. 20.). Atque hinc ventri-culo nullus aptus diſſolutorius humor ſuppeditatur. Hinc etiam aſſumta moram diutinam in ipſo neſcent. Sic fibræ ventriculi fortius diſtenduntur, quarum contractio extemplo ſequitur. *Unde vomitus.*

§. LXXII. Sub proſtratione appetitus, ex languente fi-brarum motricium ventriculi vi oriunda, itemque ſub vomitu, novus ac blandus ſuccus vel nullus ſanguini advehitur. Hinc *humorum manifeſtior acrimonia, humidi diſſipatio, craſſio-rum & viſcidarum particularum uberior proventus.*

§. LXXIII. Spasmo ventriculum laceſſente (§. 71.), ex con-

contensionis lege, cutis simul constringitur. Et hac ratione impurus & tenax ille liquor (§. 72.), obeundis vitalibus motibus plane ineptus in minimis cum primis vasculis stagnabit, humidum per lateralia avolabit, & subsequens fluidum fortius in illud impinget. Sic vasorum parietes distenduntur: hinc *spasmi, qui sunt horroris & frigoris causa*. Quum autem elater vasculorum vi fluidi tenacis cedere debeat, elevabitur epidermis: sicque *cutis aspero* intelligitur. Ceterum, si conferitis quæ §. 70. asserui, febrem comitem habebitis.

Reliquorum symptomatum explicationi supersedeo: etenim, ex spasio & humorum acrimonia pariter ac visciditate, hæc ipsa manifestissima erant. De qua re solidiorem *Pathologiam* consulte.

§. LXXIV. Porro, stagnans in poris cutis liquor maxime serosus, alcalinam plane indolem acquirit, partesque sulphureæ per transpirationem alias eliminandæ acriores fiunt, & dum spiculis suis ad contractionem vasa continuo sollicitant, exitum sibi præcludunt: sic liquidior pars exhalat, crassiores particule propius ad se invicem accedunt, per motum intestinum intime commiscuntur, combinantur; unde color purpureus. Deinceps etiam acredine sua hæc materia purpurea continuum dissolvit, vasaque dilacerat. Hinc pruritus & ardor, neque minus vesicula a liquido evasato formata.

Rubram hoc phenomenon Medici purpuram dicunt: quæ, cum in nostro subiecto a scorbutica humorum diatesi proveniat ac foveatur, nobis scorbutica audit. Interea breviter attingo, partes alcalinas cum subtilioribus sulphureis mixtas ruborem induere, conf. III. PRÆSIDIS *Tom. I. Med. Syst. S. I. P. I c. V. §. XIV.*

§. LXXV. Quam egregie quadrent commendata remedia, causis palam factis atque deductis, clarissime perspiciunt. Etenim ventriculi spasmus sedandus, humores acres & visceri

viscidi corrigendi, mobiles reddendi, & demum e corpore blande & sub vaporoso halitu eliminandi erant. Tali virtute præ aliis omnibus splendere remedia in casu memorata, & ratio & creberrima experientia testes locupletes præbent.

Præstiterunt sane optatum suum medicamina propinata effectum. Disparuit purpura, sedataque symptomata molestissima. Liberatum quadantenus morbidum corpus a materia ruinam sibi minitante, quin in gratiam nunc redire cum sanitate sibi & aliis visus fuit noster illustris. Attamen alte concepta spes fefellit, Cuius phænomeni rationem sequentia illustrabunt.

§. LXXVI. Corpus a morbo quocunque lædi atque debilius reddi, absque demonstratione sumo. Sed nostrum ægrum iam tum (§. 60.) debiles inter collocavimus. E. nostrum talem nunc corporis dispositionem fuisse nactum, quæ vel a levissima causa lædi atque affici possit, nemini amplius mirum videbitur.

Debilitas illa, quum consistat in motuum vitalium pariter ac animalium segnitie, ab elatere solidorum imminuto, fluidi nervi defectu vel prava indole, sanguinisque boni absentia, producta; quam exacto opus erit post morbum vitæ regimine! Quam sollicitè temperantium, demulcentium ac blandorum roborantium usus continuandus erit!

§. LXXVII. Sub universali huiusmodi debilitate, ventriculus præsertim, ob spasticam illam crispaturam (§. 71.), insigni infirmitate laborat. Atque tunc quidem ingulis incongruis concoctu alias satis difficilibus, digerendis atque comminuendis maxime impar erit. Hinc simili, ac § 71. descripsi, modo, *vomitur torquebit.*

§. LXXVIII. Sub vomitu, ductus biliarii, ob connectionem cum duodeno & nervorum communionem, simul afficiuntur: sic mora deterior reddita bilis ad sanguinem regurgitabit. Renes quoque in consensum trahuntur, & sic quoque

que crassiora per urinam eliminanda salia in corpore remanebunt. Perpende nunc paulo curatius vim illam solidorum omnium in C. H. imminutam (§. 60.); *Et fluidorum tardiorem progressum, atque ex hac enatam pissescentiam invenies.* Ex harum idearum nunc collatione, cum omnia requisita ad eam producendam adsint, purpuraceæ materiæ protrusionem ex §. 73. & 74. facillimo negotio Tibi concipies.

Anne vinum generosum ebullitionem humoribus conciliando, atque acrimoniam sic augendo, symbolum suum ad copiosiorum macularum productionem contulerit, non est quod longinquius demonstrarem: Neque etiam symptomata quæ demum irrepere, mea dilucidatione indigent.

§. LXXIX. Satis perspicue, ut opinor, §. 34. demonstravi, in visceribus abdominis, sub motu humorum in universo corpore tardiore, stagnationem contingere; imo stagnationem iam tum evici. Id circo recte me conclusurum puto: solidorum robore magis magisque destructo (§. 60.), in quam plurimis, mesenterio cum primis, stasin nunc perfectam obtinere, sive fluida in omnibus abdominis visceribus stasi saltim proxima esse.

Si nunc Syum. § 1. huc trahere vobis placuerit, hæmorrhoidalem de novo prodeuntem excretionem evictam habebitis.

§. LXXX. Confluente ex hepate, pancreate, glandulisque Brunneri & Peyerii acri corrupta & viscida materia, in labefactatum intestinorum canalem (§. 71. & 79.); dicti humores, ob moram & contrariam indolem, mutuo in se agere sive fermentescere incipiunt: acerrimique facti, intestinorum nerveam substantiam stimulant & largiorem humorum affluxum invitabunt. *Hinc diarrhea infestavit.*

Cave, ne ex vulgi despiciens more, pulveri rhabarbarino infensas sequelas tribuas: etenim etsi ad statum morbosum respicere nolis, efficiet tamen ut aliter sentias, materia acris anum rodens, nec non principium amaricans & roborans rhabarbari, quod ex hoc capite levem adstrictionem relinquere omni tempore solet.

E

Tu.

Tumoris œdematosi mentionem utrum iniciam dubius hæsito. Effectus enim est sanguinis circuitus per pedum vasa difficilioris. Eius autem evanescentiam, spasmo diarrheam comitanti deberi neminem fugit.

§. LXXXI. Fluidum nervorum in partes quando inæqualiter influit, oritur tremor. Verum, quum hic humores stagnent, ibi subsistant, nunc per vasa aperta impetuosius ruant (§. 78. 79.); hincque partes quædam magis dilatentur, alia stimulentur, in aliis liquida in quiete plane sint posita: fluidum nerveum inæqualiter influet. E. *tremor in nostro*. Oris autem siccitas spasmo glandularum oris & faucium debetur.

§. LXXXII. Devenio nunc ad symptoma scorbuticis admodum familiare & quasi proprium, crustam puto purpuream in cute relictam: quæ quibus causis debeatur modo dispiciam. Repetendum id circo ex *Pathol.* sub omni diarrheâ, universum corpus spasmo affligi. Unde cutis porulorum diameter minor: atque hinc lymphæ tenacis (§. 78.) orificia vasculorum ingressæ exitus præcluditur. E. stagnatio obtinebit, humores pone urgentes, vasorum cutem fere constituentium parietes, ultra modum dilatabunt. At vero cutis vascula ob tot repetitas spasticas crispaturas (§. 70. & seqq.) debilitata, atque ob continuum viscidæ & acris humoris appulsus (§. 78.) relaxata & dilacerata, sicque elatere suo privata (§. 27.), tantum in petum sustinere nequeunt. Hinc in vasis serosis stasis, porulorumque cutis obstipatio, in sanguineis vero vasculis inflammatio.

§. LXXXIII. Obstipatione nunc rubulorum cuti implantatorum præsentæ, cutis una cum epidermide nullo amplius subtili, unctuosæ, lubricante liquido gaudebit. E. *cutis ariditas* atque sub hac enata *rugæ*.

§. LXXXIV. Impactus vero in minimis cutis canaliculis dissentis tenax & viscidus humor (§. 82.) per intestinam actionem

nem

nem acrior factus, vasorum latera disiunget, sicque evasabit; atque avolante tenuiori parte, crassior remanebit, *crustaque corpus undique fere obducentur.*

Phænomenon hoc, nullo tam insigni præcedente spasmo, eodem modo incidere potuisse, non inficior. Quum tamen aderat spastica illa per diarrheam inducta crispatura, ad eam attendere certe opus erat. Ceterum tenaciorem lympham in cutis tubulis vel glandulis subsistentem eandem tragœdiam ludere, rebellis ille morbus, lepra græcorum vel *ψοφα* dictus, testatur: cuius exempla non longo abhinc tempore tria vel quatuor Ill. Dno. PRÆSIDI per consultationes occurrerunt. Speciem autem ni fallor *ψοφας* præfens in nostro casu phænomenon præbuit. Neque reticere possum, similem fere apparitionem, aliquot ante menses, meis me oculis usurpasse, quum Philiatrum graviter purpura scorbutica decumbentem meæ inspectioni benevolenter traderet Ill. Dn. PRÆSES, in cuius cute arida admodum, postquam exanthemata purpuracea exaruerant, copiosæ squamulæ, in multis vero locis ulcera pollicis latitudinem æquantia apparebant: sanguis in principio morbi e vena missus serum fundebat copiosum limosum ac turbidum, liuidum, viridescentibus maculis interspersis, atque tunica adeo spissa obsessum, ut calamo scriptorio vix dilacerari ac perforari potuerit.

§. LXXXV. Materiam pituitosam e ventriculo protrusionem sciens mitto, tanquam rem facilem intellectu ex præc. De somno hæc pauca adiicio. Vigilia oritur, quando sufficiens & laudabile fluidum nerveum in medulla cerebri, eiusque ad omnes partes liber adest influxus. In somno itaque vel non sufficiens quantitas præfens est, vel iners illud redditum functionibus suis non amplius par est (*Physiol.*). Sed in nostro subiecto humorum massa tenax corrupta & impura (§. 78.). Vnde sufficiens laudabilis fluidi nervosi quantitas nulla. *E. somnus multus.* Atqui a bono somno productio nova & accumulatio liquidi nervosi. Verum, ex eodem fonte (§. 78.) hæc cessat. Hinc *somnus non resciciens.*

E 2

§. LXXXVI.

§. LXXXVI. Exitu materia purpuracea scorbutica, ob cutis totalem propemodum destructionem, nunc penitus præcluso (§. 83. & 84.), humores excrementitiis oleoso-fulphureis partibus fœcundantur, atque fluiditate eorum decrescen- te, gravitatem specificam acquirunt (§. 31.) Hinc maiorem cordis & vasorum resistentiam exposcunt. Quam autem ex penuria partim, partim ex corruptela liquidi nervosi (§. 85.), neque minus ex §. 60. & 76. vis cordis imminuta; *cordis & vasorum tonus nunc penitus languescet.*

§. LXXXVII. Cordis & arteriarum vi propellente penitus nunc languida, sanguis tenax & acris in extremitatibus arteriolarum sive in canalibus arterias inter & venas interiectis, stagnat, orificia lateralium obstruit, illarumque parietes minus resistentes (§. 86.) extra elaterem ponens, quiete gaudet. Contingit illud eo magis in iis partibus, quæ pluribus & minoribus sanguiferis vasculis dotata sunt. *E. in liene, palmonibus &c. stasis obtinet.*

§. LXXXVIII. Obstructis ergo pluribus vasculis, sanguinis massa, per leges *hydraul.* in universa machina celeriori cursu circumvolvitur: quæ impetuosis ad cor ruens, illudque ipsum acrium particularum ope ad contractionem sollicitans, *febre inflammatoriam omniaque huic communia symptomata, ardorem &c. introducit.*

§. LXXXIX. Subsistens sic sanguis, & in nostro, acrioribus particulis refertus, a pone urgente fortius propulsus atque impactus, vasa distendit atque dilacerat. Sic humor profusus leniter putrescit & simul solida destruit. Hinc *phenomenorum post mortem conspicuorum, sphacelationis, &c. ratio petenda.*

§. XC. Cur lien in liquamen abierit; cur diaphragmatis sinistrum latus eadem labe conspurcatum; cur ventriculus flaccidus; cur cor flaccidum; cur reliquæ partes inflam-

flammatione & sphacelo hinc inde obfusa? Docebunt vos partim sanguinis in quiete positi natura & indoles, partim arteria coeliacæ situs, diaphragmatis cum liene connexio, partim etiam ea quæ §. 86. & 87. clarius deduxi.

§. XCI. Usque eo nunc processu in deductione casus explicandi, ut nostrum, in eum statum incidisse animadvertere debeam, ex quo eluctari impossibile erat. Etenim ex Physiologicis modo repetamus, quod in motu partium fluidarum per solida consistat vita; atque ex eodem hoc fonte trium illorum ad perpetuandum hunc motum vitam efficientem, necessarium (§. 76. n) porro reminiscamur; denique quæ per conclusiones in superioribus eruimus, huc trahamus: ita certe deprehendimus, solidorum robur penitus imminutum (§. 86.), teste etiam post mortem corde flaccido; sanguinem arteriosum corruptum motuique ineptum (§. 89.), unde emaciatio, neque nullum laudabile liquidum nerveum (§. 85.), cuius penuriæ virium debebatur prostratio, in nostro comparuisse. *Atque hinc quidem mortis sequela necessaria erat.*

§. XCII. Priusquam finem huic tractationi imponam, remedium adhibitorum mentionem paucis iuuicere operæ pretium erit. Etenim diluentibus & corrigenibus, quo materia peccans atque in canaliculis subsistens mobilis reddatur, neque minus roborantibus, quo solidis vigor accedat ad correctam sic molem eliminandam, fluidisque per omnem partem expeditus restituatur itus ac reditus, hic opus fuisse nemo non perspicit. Priori indicationi, ni fallor, per medicamina recensita, quantum ea æger admittebat, satisfactum est; at vero, roborantia quod spectat, hic aquam habuisse opinor. Nam, in robore solidarum partium naturæ ad morbum superandum consistere vim & vigorem, si dixerim, mea quidem sententia, a vero minus aberrabo; quippe, hoc deficiente, omnis ad salutem spes, Medicis id unanimi ore profitentibus, penitus evanescit;

ut scite hinc inter alios quam plurimos scripserit FERNELIVS in *Præf. lib. I. Therap. Felix medicatio, cui adiutrix natura succurrit, irrita vero, quæ repugnante natura tentatur.* Nam igitur roborantibus destituimur? Miraberis virorum per tot seculorum decursus medendi peritia celebrium indefessos labores conondum devenisse, ut roborantia ex asse specifica ex tam fastis naturæ regnis producerint. Verum enim vero optandorum in Medicina classem, ipso ita dictitante Medicorum Præsule, Illustri Dn. PRÆSIDE *Med. Syst. T. III. S. II. c. VI. p. 522* hæc illa suppleant. Me quod concernit, talia vix dari vel deprehendi posse intrepide affirmo. Sint enim roborantia nobis cognita: tum vere pronuncio, millia centena mortalium orci faucibus eripi posse. Sed utrum sapientissimi Conditoris fini hoc esset convenienter? Solvet fortassis Metaphysica hæc quæstionem.

Quam infelix de morbo iudicium ferant, qui sub ea facie, qua nostri subiecti res stabant, calidiora pharmaca, utpote essentias alexipharmacas, nec non ex balsamo Peruviano paratas, vel quæ ex radice pimpinellæ & sinapi conficiuntur, simul ac mira antispasmodica, vitriolum scilicet album excogitantes, laudant atque commendant, me non monente, cuius statim animadvertere integrum erit. Vitam ita iudicantes non tæderet, arrenta mente evolvere ac perlegere quæ passim inculcavit Ill. Dn. PRÆSES, in specie vero quæ in dissertatione: *de conversione morbi benigni in malignum* candide & solide docuit. Hæc quippe doloris, ardoris & pruritus facere augmentum, estum intendere, vires consumere, stasque inflammatoriam, humidam cum defurentur partem, promovere, & ratio & experientia restantur: quum e contra, quæ diluunt & corrigunt quo spectat serum lactis dulce &c. in huiusmodi morbis quæ ab acrimonia foventur, præstantia & virtute nulli unquam remediorum generi cedant.

F I N I S.

V I R -

VIRTUTE ET DOCTRINA
EXIMIO
DOMINO CANDIDATO
S. P.
FR. HOFFMANNVS.

SI quid est, quod eruditum, & in primis Medicine sacris operantem decet atque commendat, eo certe nomine, sincera pietas, animique integritas laudari meretur. Nam, sicut omnis virtutis, scientiæ atque sapientiæ initium est timor Domini: ita quam maxime Medici interest, ut munus suum, quod est, corpore & animo per morbos afflictos sanare & secundæ valetudini, qua nihil in hisce terris pretiosius & iucundius, restituere, cum bonâ conscientia, nec non diuinæ benedictionis & veræ sapientiæ adiutorio exsequatur. Equidem, primus & prudentissimus artis nostræ conditor, Hippocrates, prodidit, Medicum sapientem DEO æqualem haberi: sed sapientiam, sine pura ac pia mente, sine humillima diuinæ potentia & immensa sapientiæ veneratione, vix posse consistere, nemo facile in dubium vocabit. Verum, quum Medicæ scientiæ addictus in continua mirabilium operum diuinorum, rerum videlicet physicarum, chymicarum, anatomicarum, quæ stupendæ Summi Numinis sapientiæ, rationis atque ordinis luculentissima vestigia suppeditant, contemplatione versetur; quanta, quæso, hæc veneratio incrementa capit! Atqui, hæc ipsa meditatio, in eam me non raro sententiam adduxit, ut Medi-

co studio, inter alia, prerogativam quandam concedendam esse, crediderim. Præterea, ex tot morborum afflictionibus, quibus mortaliū genus subinde premitur, miseram & corruptioni obnoxiam hominis naturam, quotidie intueri Medico integrum est: cuius seria & pia contemplatio, ad curatiorem & intimam beneficiorum nobis per Christum partorum cognitionem & desiderium quam optime perducit, & ut miseris & calamitate afflictis, quum singulis fere momentis occasio occurrat, eo facilius & diligentius bene faciamus, admonet. Igitur sicut præcipuam hancce virtutem, pietatem puta, in Philiatro quocunque desidero & magnifacio: ita Tuam, ego, Clarissime Dnc. Candidate! ex quo intimius Te cognovi, sinceram in DEO pietatem, morumque probitatem semper laudavi & æstimavi. At vero, cum huic præcellenti virtuti assiduam industriam, strenuum indefessumque laborem, non perfunctorie sed solide Medicinam addiscendi doctrinam, arctissime coniunxeris, atque omnes Medicinæ partes, sub mea potissimum & quotidiana privata manuactione, rectius atque plenius imbiberis; nullus certe dubitationi relictus erit locus, quin & publicares & egrotantium salus, a conatibus Tuis & futuris laboribus præcæticis fructum sit perceptura insignissimum: id quod ex animo deditissimo, Tibi, a Summo rerum Moderatore apprecor. Quod restat, non possum, quin Tibi de egregio eruditionis specimine, a Te ipso, sine meo aut alius auxilio, elaborato, impense gratuler, simulque laudem: quod veritatem huius argumenti, ex certis, adequatis & evidentibus, physico-mechanicis principis, secundum demonstrationem Mathematicorum methodum deduxeris atque eviceris. Utinam modo plures, non solum in virtutis studio, sed etiam in solidis artis nostræ profectibus Te imitentur. Vale. Dedi Hale
d. XIV. Aug. cl. 1766 xxxii.

Gratulor exhaustos *TIBI*, gratulor hosce labores,
Gratulor hanc lætam, suavis *AMICE*, diem.
Gratulor ex animo dandos *TIBI* lætus honores.
Opto, sed in cœlis, splendidiora, Vale!

Doctissimo Domino Candidato, Amico integerrimo ad honores iam suscipiendos, solideque eruditionis sue specimen, vacillante quidem manu, sed animo delectissimo gratulaturus hæc scripsit

N. MAASS, Anclamo-Pomer.
S. Theol. Studiosus.

§§ **S**em Fleiß, Erfahrungheit, und Wiß die Wege
bahnen,
Wodurch man in die Junfft gelehrter Aerzte
kômmt,
Den schützen unverrückt Apollens Sieges-
Fahnen,
Daß recht erworbnen Ruhm kein schändes Un-
recht hemmt.
Versucht ein leerer Kopf mit List sich zu empören,
So muß des Eifers Gluth, und feuriges Bemüh'n
Der ächten Ehre Glanz erheben und vermehren;
Denn Ruhm mit Wiß vermählt kan nie den
Kirchern zieh'n. Hoch-

Hoch-Edler! Dessen Fleiß, Verstand und felt'ne
Gaben

Dein Gönner, welcher Dir den Purpur ü-
bergiebt,

Zu and'rer Muster-Stück zum öfftern hat erhaben,
Da sich Dein munt'rer Sinn zu Seiner Lust geübt,
Du kannst auf Phœbi Gunst nun ungezweifelt hoffen,
Daß Sein erhabner Sinn für Deine Wohlfahrt
wacht.

Er macht Dir nach Verdienst die Ehren-Pforte offen,
Da die Geschicklichkeit Dich hierzu würdig macht.
Ein Mann von Dessen Ruhm u. höchst verdienten
Ehren

Ganz Allemannien die schönsten Proben weiß,
Zu Dessen Hülffe sich gewenht'e Häupter kehren,
Belohn't mit Ruhm u. Danck den ihm erwies'nen
Fleiß.

Hoch-Edler, solte diß nicht gnügsam Anlaß geben
Ein unzertrennlich Wohl u. Glück zu prophezen' n?
Ich weiß ich sage recht: Dein stets vergnügtes Leben
Wird meiner Redlichkeit gewisser Zeuge seyn.

Mit dieser aufrichtigen Gratulation wolte dem Herrn DOCTO-
RANDO als seinem Hochgeehrtesten Gönner in schuldigster
Ergebenheit aufwarten, und Desselben fernerer Gewogenheit
sich gehorsamst empfehlen, Dessen

ergebenster Diener und Freund

E. G. STRUVE, Primislav. Vcaro-March.
Medic. Cult. Quid

Quid valeant artes, Medici solertia proficit,
 Quid solidæ methodi, sedula cura queat:
 Ætas nostra probat variis hac arte politis
 Ingeniis, veri quæ tenet unus amor,
 Parva sub inducta latet, ut scintilla, favilla,
 Nec nisi semoto tegmine clara nitet:
 Sic quoque, quod Medicis lumen natura reliquit
 Mentis, morborum nubila densa tegunt.
 Has nisi dispellat causas sol aureus ortu
 Cognitionis: abest omnis habenda salus.
 Ædibus HOFFMANNI, veri persuasio vana
 Exulat, hasque tenent indubitata domos.
 Illum seferis: cui pro ratione voluntas
 Non stat, cum possit cuncta probare bona.
 Quo Ductore Viro non otia blanda probasti,
 Non nox, non somni continere manus.
 Hinc quantum Hippocratis COTHENIVS arte refulget,
 Sic multis studiis Palladiisque nitet,
 Largos inde legis post tot tantosque labores
 Fructus, qui Patriæ vota fuere tuæ.
 Sed quæ nunc nobis solamina, quæso, supersunt?
 Nostris dum Musis ultima verba refers.
 Non nisi vota, quibus supremum Numen adibo,
 Sic Tibi dico vale, sed rogo, porro fave.

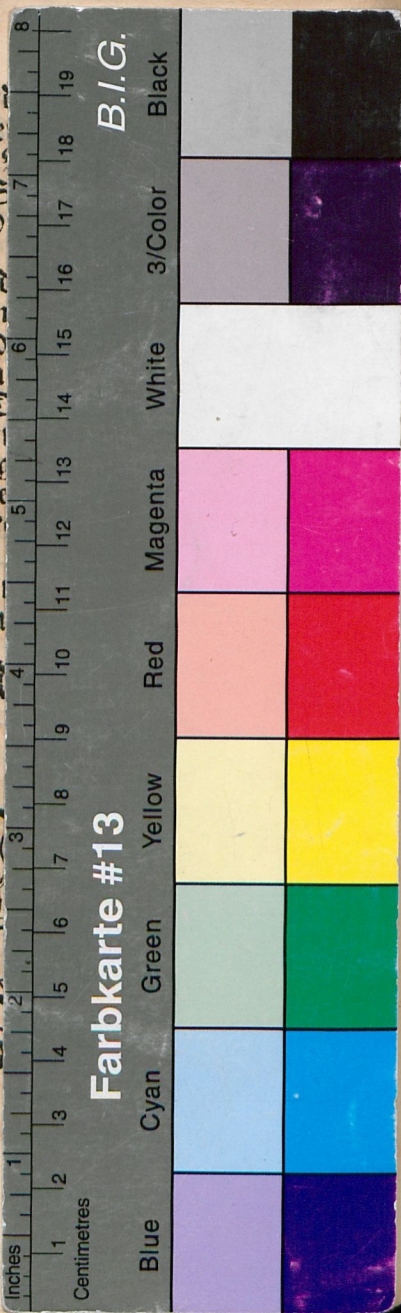
*Hoc amicitia specimen Nobilissimo ac Erudissi-
 mo Domino Doctorando Amico suo Hono-
 ratissimo, benevole recordationis ergo ad-
 jecit*

NIC. BORRIES, Hafnia-Danus
 Med. Stud.

Q. D. B. V. 6

DISSERTATIONE INAUGVRALI
C A S V M
DE
PVRPVA SCORBYTICA
PRÆGRESSO
HÆMORRHOIDVM FLVXV
N I M I O
EX PRINCIPIIS SOLIDIS DEDVCTVM.
PRAESIDE
DN. FRIDERICO HOFFMANNO
ACADEMIÆ & ORDINIS MEDICORVM SENIORE
P R O
GRADV DOCTORIS
LEGITIME CONSEQVENDO
Die Aug. Anni MDCCLXXXII.
SOLEMNI ERVDITORVM DISCEPTATIONI
EXPONIT
A V C T O R
CHRISTIANVS ANDREAS COTHENIVS,
ANCLAMO - POMERANVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis JO. CHRIST. HILLIGERI, Acad. Typogr.